

Dva roky revoluce 25. ledna

Social Watch Report 2014 – Egypt

Nawara Belal, Egyptská asociace pro zlepšování komunitní participace (EACPE).

Úvod

Revoluce 25. ledna, jak ji nazývají Egypťané, je čtvrtou egyptskou revolucí v posledních 130 letech. Moderní egyptské národní hnutí průběžně sledovalo tři cíle: vlastní vládu ve smyslu možnosti Egypťanů starat se o veřejné záležitosti, nezávislost na mezinárodní komunitě a fungující domácí suverenitu, hlavně v otázkách národní ekonomiky a schopnosti zajistit socioekonomickou spravedlnost v distribuci národního bohatství a příjmů. „Předchozí egyptské revoluce do jisté míry zajistily první dva cíle, rozpory mezi touhou po národní nezávislosti a touhou po demokracii vedly k revoluci „Hnutí svobodných důstojníků“ v roce 1952.“¹ Egyptský lid už pochopil, že výdobytky předchozích revolucí nebylo možné uchránit za absence vnitřní demokracie. Revoluce 25. ledna umístila egyptské národní hnutí do centra demokracie nejen jako utopistický cíl, jehož praktická implementace by byla určitě odsunuta, ale spíš jako základ pro moderní, nezávislý a prosperující Egypt.

Ale současný režim se od základních cílů revoluce odklonil. Byla ohrožena základní lidská práva, jako například otázka dětských práv, bylo zaznamenáno mnoho případů násilí, především během současných protestů, které požadují, aby se režim vrátil k principům revoluce.

Ve své poslední zprávě egyptská Koalice dětských práv (ECCR) oznámila, že při nepokojích (26. – 27. ledna 2013) po druhém výročí Revoluce 25. ledna, bylo káhirskou policií v nelidských podmínkách zadržováno 91 dětí mladších 18 let. „Prohlášení odsoudilo zneužívání dětí při nepokojích, a selhání státu i společnosti zajistit ochranu jejich základních práv. Mnoho dětí bylo policií vyšetřováno bez přítomnosti advokáta i dospělých příbuzných.“² Podle zákona měly být vyslechnuty během prvních 24 hodin svého zadržení, ale všechny děti byly zadržovány čtyři dny, než se setkaly se státním zástupcem. „Prohlášení také vysvětlovalo, že děti byly vyslýchány obecným státním zástupcem a ne dětským státním zástupcem, což je porušením práv článku 122 egyptského Zákona o dětech“.²

Lidská práva ohrožena současným ústavním fiaskem

Rozpracovaná egyptská ústava je těžce ovlivňována islámskými konzervativci a obsahuje články, které se mohou stát skutečným ohrožením základních lidských práv v postmubarakovském Egyptě. Ústava nesplňuje přirozené standardy kvůli vágní terminologii i některým omezením, které zasahují do podstaty mnoha práv. „Zatímco koncept prosazuje některá občanská, politická, sociální a ekonomická práva, jiná klíčová ustanovení jsou neslučitelná s mezinárodními standardy lidských práv a mohou znamenat vážné ohrožení budoucnosti lidských práv v Egyptě“.³

Článek 5 konceptu nezakázal mučení, článek 36 ohrožuje rovnost žen a mužů a článek 9 „by se mohl změnit ve vážné ohrožení svobody slova a náboženského vyznání. Neochota zakázat mučení je obzvláště překvapivá vzhledem k tomu, že odpor proti policejnímu násilí hrál ústřední roli při povstání v lednu 2011“.³ Lidskoprávní skupiny viní Mursího režim z většího porušování lidských práv než ten Mubarakův.

Prohlášení připravené 21 lidskoprávními organizacemi žádalo prezidenta Muhammada Mursiho, aby ukončil velké porušování lidských práv v Egyptě. „Zprávy o lidských právech za posledních osm měsíců od nástupu prezidenta Muhammada Mursiho... jsou horší, než tomu bylo před revolucí za doby předešlého prezidenta“, varuje společné prohlášení.⁴ Existuje mnoho důkazů, které spojují Muslimské bratrstvo a policii s únosy protestujících. Mursího vláda se pokouší pomocí násilí proti demonstrantům uklidnit situaci před nadcházejícími volbami.

Genderová a ženská práva; cesta a její konec

Osmého března 2011 vyšly egyptské ženy do ulic oslavit Mezinárodní den žen. Od 25. ledna 2011 Egypt zažil obrovskou proměnu v kultuře protestu i moci, miliony lidí vycházely do ulic, aby vyžadovaly svá politická práva. Ale nepřátelství a násilí, které bylo použito proti ženským demonstrujícím, mnoho lidí překvapilo - ženy byly obtěžovány a slovně napadány skupinami mužů, kteří se kolem nich shromáždili. Ženy byly obviňovány, že následují Západ a jdou proti tradičním hodnotám. „Jedním z mnoha důvodů pro tento obrat událostí je, že veřejnost si ženská práva a jejich aktivistky v posledních měsících spojuje s předešlou první dámou Suzanne Mubarakovou a její svitou – tj. se zkorumpovaným režimem a imperialistickou agendou“.⁵

Téměř dva roky poté feministické a lidskoprávní organizace vyjadřují obavy, že státní politika posiluje stav beztrestnosti a nestará se o zajištění ochrany občanů a práva klidné shromažďování. Je třeba co nejrychleji zastavit činnost skupin, které podporují režim tím, že se snaží docílit vyloučení žen z veřejné sféry podněcováním útoků a přímou agresivitou. Toto brutální sexuální násilí souvisí se snižujícím se společenským postavením žen. Všechny takové zločiny musí být trestány, aby ženy nebyly ani vylučovány ani využívány k politickým nebo taktickým účelům.

Strach z Islámského státu

Ještě jako lídr Strany Svobody a Spravedlnosti dnešní prezident Muhammad Mursí řekl, že nebude v Káhiře přijímat iránské představitele, dokud iránský režim nepřestane podporovat syrského prezidenta Bašára al-Asada. Nicméně prezident Mahmúd Ahmadínežád navštívil dne 6. a 7. února Konferenci o islámu v Káhiře, na kterou byl pozván právě Mursím. Egypťané tuto návštěvu kritizovali nejen kvůli zahraniční politice Íránského státu, ale také z důvodu rostoucích obav ze zavedeného fundamentálního modelu. A tyto obavy dále narůstají zároveň s tím, jak Egyptské Muslimské bratrstvo shromažďuje více moci. Tento trend je dobře viditelný právě na nové ústavě.

„Egyptská vládnoucí klika nechtěla urazit anti-iránské západní síly jednak kvůli post-revoluční ekonomické krizi, která Egypt tvrdě zasáhla, jednak kvůli neshodám ohledně půjček Mezinárodního Měnového fondu, zároveň ale nechtěla úplně přijít o podporu Íránu. Ale co může Írán – země trpící pod mezinárodními sankcemi, vláčená protesty proti zhoršujícím se životním podmínkám a kolapsem místní měny – nabídnout zemi jako Egypt? V rétorice egyptského prezidenta a jeho iránského protějšku můžeme rozeznat mnoho podobností, i když ve srovnání s tím druhým požívá hlava naší země větší moc“.⁶

Mezi oběma režimy existují také organizační podobnosti, které vyšly najevo obzvlášť s nedávným zavedením modelu polovojenských jednotek. Navíc se v Egyptě ustavuje fundamentální vládní systém za růstu vlivu náboženství, což je podepřeno i ústavou. „Vývoj v Egyptě připomíná ten, ke kterému docházelo v roce 1979 v Íránu, kdy byla revoluce nakonec představena jako islámská, ač byla původně vedena občanskými frakcemi“.⁶ Tyto dvě země také užívají stejné taktiky, co se týče boje proti opozici.

Ekonomika: Rozvoj a současná makroekonomika (růst reálného HDP)

Politický převrat a sociální nejistota posledních let zhoršila krátkodobý vývoj egyptské ekonomiky včetně zvýšení nezaměstnanosti a dopadu především na turismus, výrobu a export.

Po globální ekonomické krizi měl růst egyptského HDP naději na rychlé zotavení. Nicméně zvýšená ekonomická rizika vycházející z revoluce vedla k tomu, že v roce 2011 růst HDP poklesl na 1,8 %. Turismus, který činí zhruba 4,3 % HDP a zaměstnává 10 % pracovní síly, byl nenahraditelně poškozen. Odhaduje se, že v listopadu 2011 klesl počet turistů o 42 % v porovnání se stejným obdobím roku předchozího. Ve finančním roce 2010/11, kdy se turistický sektor smrsknul o 5,9 %, ho to připravilo zhruba o 2 miliardy US dolarů. Vláda odhaduje, že ekonomická cena za revoluci bude 40 miliard EGP (2,9 % HDP) pro rok 2010/11 a 65 miliard EGP (4,9 % HDP) pro rok 2011/12, hlavně kvůli špatnému vlivu na turismus a přímé zahraniční investice a kvůli trvajícím váhání ze strany investorů.^{7 8}

Měli bychom poznamenat, že úspěch nebo neúspěch egyptské transformace bude mít silný vliv na zbytek arabského světa, nicméně současná ekonomická, sociální a politická situace jsou všechno, jen ne ohromující. Jednotlivé politické síly se budou potýkat se složitými překážkami, které rozhodně nebudou při současném stavu schopny zvládnout samy. Občanskou společnost ještě čeká důležitá role, kterou sehraává dnes a bude sehraávat i v budoucnosti. Ale dokud právní a politické prostředí zůstává nepřátelské k občanskému aktivismu, veřejné účasti občanů i k organizacím občanské společnosti – místním i mezinárodním – a bude se je snažit zbavit jejich vlivu, Egypt bude ochuzen o výhody tohoto základního pilíře demokracie.

Poznámky:

1 Mohamed Fadel; "Public Corruption and the Egyptian Revolution of January 25: Can Emerging International Anti-Corruption Norms Assist Egypt Recover Misappropriated Public Funds?"; Harvard International Law Journal, číslo 52, duben 2011. Dostupné online: http://www.harvardilj.org/wp-content/uploads/2011/04/HILJ-Online_52_Fadel.pdf

2 Sara Abou Bakar; "Child abuse in Egypt: 91 children detained after Cairo's latest clashes"; Daily News Egypt; 2013. Dostupné online: <http://www.dailynewsegypt.com/2013/02/04/child-abuse-in-egypt-91-children-detained-after-cairos-latest-clashes/>

3 AFP; "Egypt draft constitution fails to protect key human rights: HRW"; Ahram Online. Dostupné online: <http://english.ahram.org.eg/News/55085.aspx>

4 Luiz Sanchez; "Human Rights Rapidly deteriorating in Egypt: Human Rights Organizations"; Daily News Egypt. Dostupné online: <http://www.dailynewsegypt.com/2013/02/22/human-rights-rapidly-deteriorating-in-egypt-human-rights-organisations/>

5 Hoda El Sadda; "Women's rights activism in post-Jan25 Egypt: Combating the Shadow of the First Lady Syndrome in the Arab world"; Middle East Law and Governance. Dostupné online: <http://www.ingentaconnect.com/content/brill/melg/2011/00000003/F0020001/art00008>

6 Hani Nesira; "As the relationship grows, factions fear an Egypt modeled on Iran"; Al Arabiya News; 2013. Dostupné online: <http://english.alarabiya.net/articles/2013/02/07/264973.html>

7 "Egypt, 2012-2013 interim strategy paper"; African Development Bank; 2012. Dostupné online: <http://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Project-and-Operations/2012-2013%20-%20Egypt%20-%20Interim%20Strategy%20Paper.pdf>

8 "Egypt GDP Growth Rate"; Trading Economics. Dostupné online: <http://www.tradingeconomics.com/egypt/gdp-growth>